

Betragtninger over Landbrug, som Indtægtskilde, sammenlignet med anden Bedrift.

(Efter Moritz Beyer.)

Der gjøres ofte, især af Speculanter, som have kjøbt Landeiendomme, og som fordrø høie Renter af de deri satte Capitaler, den Indvending mod Fornuftmæssigheden af at sætte sine Penge i Landeiendomme, at Capitalerne, paa denne Maade anvendtes kun give slette Renter, og at Landoeconomien derfor kun i ringe Grad fortjener Capitalistens Opmærksomhed. Men denne Indvending beroer alene paa eenfaldige Erfaringer og overfladisk Betragtning af Forholdene overhovedet. For det Første opveier den store Sikkerhed af de i Landeiendomme anlagte Capitaler, og altsaa og af disses Renter, i det Hele ikke lidet det vistnok ofte langt betydeligere Udbytte af vellykkede Handelspeculationer, da heel ofte mislykkede ei blot igjen opsluge dette Udbytte, men endog tilintetgjøre Capitalen. Jo mere Risiko og Fare, der er forbundet med et vist Foretagende, desto høiere Fordeel maa det naturligviis afgive, naar Alt gaaer vel, om det skal tilfredsstille Bedkommende. Derfor kan Grosserereren, der udsætter sin Ejendom paa skrøbelige Skibe for Havbølgenes og Stormenes vilde Magt, der truer Alt med Undergang og Dde-

læggelse, ikke finde sig tilfredsstillet ved en Rentebe-
regning, hvorved en Detaille-Handler inden Fædres-
landets Enemærker vilde være sjæleglad.

Vel kan det ikke nægtes, at ogsaa Landbruget
er underkastet de almindelige Forholdes Bevægelser
og Bakken, hvilke stille Landmandens Producter, lige-
som Kjøbmandens Handelsvarer, snart høiere, snart
lavere. Saaledes berigede Udlandets Krige og andre
Aarsager, ved Enden af forrige Aarhundrede og Begyn-
delsen af nærværende, Landmændene i det til den Tid af
Freden begunstigede Tydskland ved forøget Affætning til
Udlandets høie Priser, og Indtægten af Landeie-
domme blev saameget betydeligere, under jo billigere
Vilkaar Giere og Forpagtere, da Alt stod i lavere
Priis, havde overtaget Eiendommene. Men hvor
det modsatte Forhold indtraadte, hvor med Agerbru-
gets større Udbytte Priserne paa Godsfer, Forpagt-
ningssummer og Taxationer vare stegne, efter et
høiere Dverflag; — hvor ved den større Concurrents
til Indkjøb af Landgodsfer og til Overtagelse af For-
pagtninger, den opstruede Beregning af den eventuelle
Gevinst endnu vedblev at virke, medens det forhøie-
de Udbytte, hvorpaa Beregningen grundede sig, for-
længst ved forandrede Forholde og Omstændigheder,
ved den almindelige Fred og en større Almeenpro-
duction, ved Dphoret af engelske Indkjøb og det
svækkede Omlob af Driftscapitaler, ved Handelsind-
strænkninger, Credittab, og fjendtlig deelte Interesser
i Folkelivet, var sunket dybere; — hvor, som i Sach-

sen, en Mængde af rige Handelsmænd ivrigt kappedes med hinanden om at købe de høit vurderede Godser og bragte dem til sig for de høieste Priser, for sikkert at anbringe deres Capitaler, i en for Handelen, især Verdenshandelen, skjæbnesvanger Periode; — og endeligen, hvor Fordringerne til Forpagtere bleve stillede efter de Priser, som vare betalte for Godser; — der maatte naturligviis gjøres ganske andre Erfaringer.

Dog, Alt pleier i Tidens Løb at udjevne sig, og allermindst kan et saa skjærende Misforhold længe holde Stand. Endvidere: Naar Landmanden som Producent klager over den ringe Løn, hans Bestræbelser bære, og, om end ofte med Uret, misunder Handelsmanden, hvem hindrer ham da i, hvo forbyder ham ogsaa at speculere som Handelsmand? Har ikke ogsaa han, naar han vil, Veilighed til Handel? Kan han ikke sætte sin Industrie i Forbindelse med Handelens Opgaver? Kan ikke ogsaa han tage Hensyn til Tidens Forholde og Fordringer, mærke paa, hvad der foregaaer paa Begivenhedernes Horizont, hvorhen det Ene eller det Andet helder? Og om han sig selv til Skade vilde anlægge sin Capital i en vis Egn, bliver der da ikke en anden tilbage for ham, hvor det kunde skee med Fordeel? Men have vi ikke i de forskjelligste Egne, trods de saa almindelige Klager, udmærkede, kundskabsrige Landøeconomer, hvilkede triumfere ved en snild Benyttelse af saavel de almindelige, som locale Forholde, gjøre

gode Affairer, og med sand Begeistring foretrække den Stand, i hvilken de leve, som den, der mindst af alle høier Mennesket under fremmed Billie. I en omstuenende Opmærksomhed paa alle almindelige og specielle Forholde og Tidsomstændigheder, hvilke snart byde at gjøre Et snart et Andet til Gjenstand for industriel Bestræbelse, bestaaer Speculationsaanden, hvilken ikke tør savnes hos den civiliserede Landoeconom, og uden hvilken Ingen naaer videre, end en blind Skjæbne lader ham komme. Landmanden har kun at klage over sig selv, naar han misunder Kjøbmanden Frugten af hans dristige Speculation, og ikke selv speculerer paa samme Maade.

Endelig gjør man sig ofte, ved at sammenligne Renten af de i Landeiendomme satte Capitaler med Udbyttet af anden Bedrift, skyldig i en stor Ubesindighed. Enhver Anden, Kjøbmanden, Haandværkeren, Forretningsmanden, beregner først sine Indtægter og drager saa derfra Omkostningerne ved sit Huushold (sine Familiefornødenheder). De sidste vare derimod mediberegneede i Nettorevenüen af Handelsmandens Bedrift. Ved Landhuusholdning glemmer man ofte at bringe Ejernes eller Forpagternes og Families hele betydelige Underholdning med i Beregning, og betragter kun den Revenüe, der efter denne betydelige Udgift bliver tilbage, som Capitalrente, som om en Landmand havde fremfor alle Andre Ret til at leve gratis. Paa den Maade maae Renteberegninger for Landeiendomme ganske vist komme

tilført. Lad den ligeformuende Kjøbmand af hans efter Foregivende langt høiere Procenter først betale og derfra drage Omkostningerne ved hans Huusholdning for sig og Sine, og seer da til, om der i de fleste Tilfælde er større reent Overskud eller Netto-provenü tilbage for ham, end for Landmanden. Bistofte mindre! — Sikker paa Sit, forsaavidt nogen Dodelig kan være det, lever og ernærer sig ofte den Sidste langt rigeligere og bedre med en ringere Formue, end Detailhandleren, og han staaer fastere, end Groshandleren, hvem mislykkede Speculationer og derpaa grundede Forsøg ofte og saa let stille ved al hans lovligen erhvervede Herlighed.

Skulde ogsaa Handelen give meer Veilighed til hurtig at erhverve Rigdom, saa giver den ogsaa meer Anledning til Bankerot, som ved den store Creditnødvendighed, hvilken Kjøbmanden er meer underkastet end Landmanden, ofte udstrækker sine ødelæggende Virkninger i videre Kredse.

Lykkelig er den Mand, der besidder en Landeiendom i god Culturstand, i et vel regjeret Land, blandt en dannet Befolkning, og veed at fatte og nytte alle de Fordele, Landlivet tilbyder. Det er et Familiegode, som, saalænge Person og Ejendom staae under beskyttende Love, fra Aarhundrede til Aarhundrede med den stigende Population og stigende Velstand, tiltager i Værdi og Priis.